

MISIE

1

2019

BOLÍVIA

Horský
internát

**KONIEC
KAPITOLY**

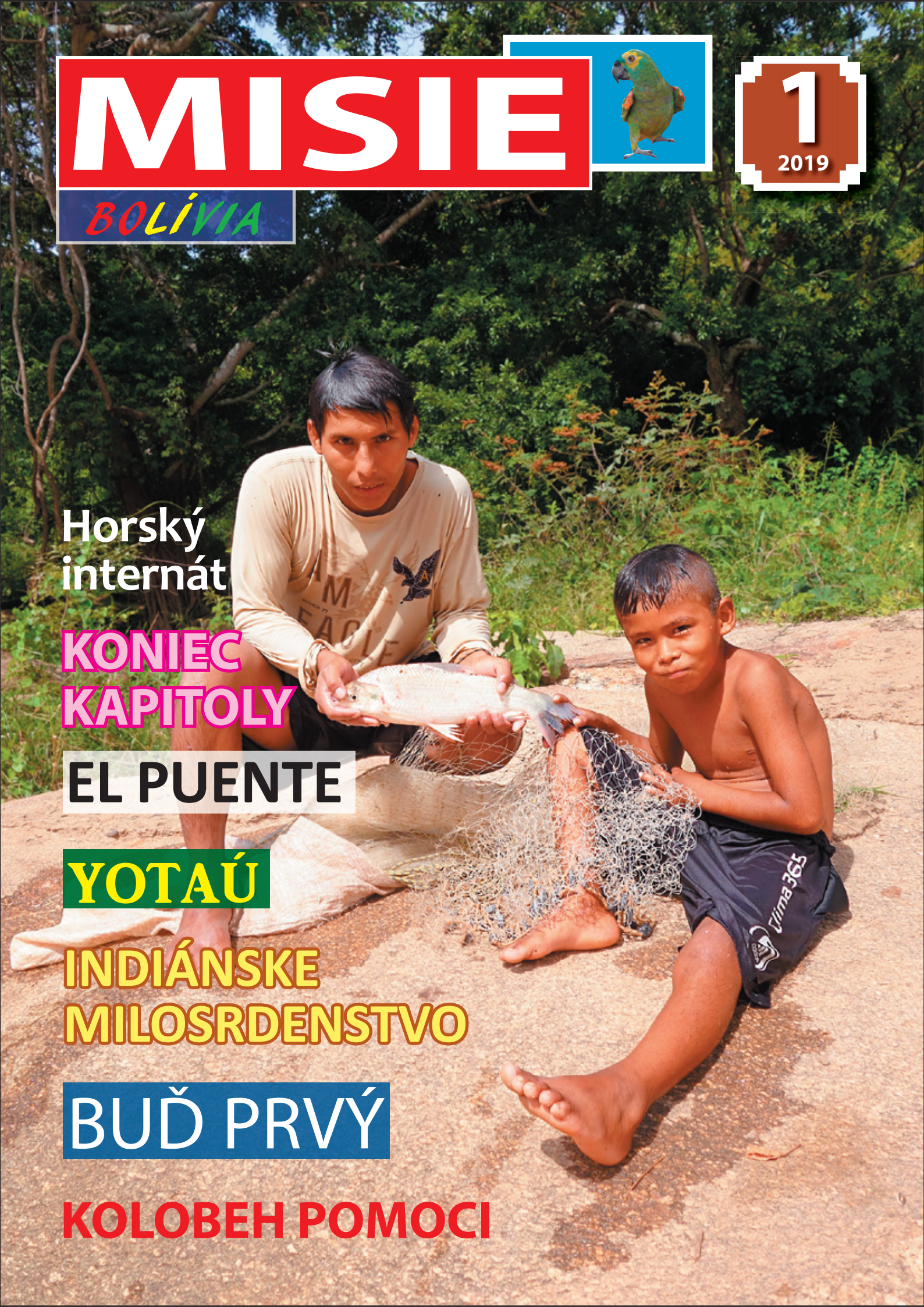
EL PUENTE

YOTAÚ

**INDIÁNSKE
MILOSRDENSTVO**

BUĎ PRVÝ

KOLOBEH POMOCI

Keď som sa jedného dňa vracal autom unavený domov, na ceste som stretol človeka, ktorý na mňa mával v rozopnutej košeli. Prisivietil som a videl, že je opitý. Ostať pred polnocou v pralesi sám v takom stave je dosť nebezpečné. Pár kilometrov predtým mi cez cestu prebehol veľký jašter.

Domorodec sa ospravedlňoval, že toho viac popili, a teraz nevie nájsť cestu domov. Po hodine neúspešného hľadania na všetky strany sa ho pýtam, koľko mu bežne trvá cesta domov autom z hlavnej cesty. Odpovedal, že nevie. On jazdí iba na koni cez polia. Po čase sme jeho dom našli. Na dvore sa pásol krásny kôň indiánskeho plemena Overo.

Je veľa spôsobov, ako sa dostať do cieľa. Misionár potrebuje často prekročiť svoje hranice zmýšľania a zaužívaných zvykov, aby mohol pochopiť a pomôcť ľuďom, ku ktorým je poslaný. Keď nevládzem, tak si pripomínam slová: „A keď ťa bude niekto nútiť, aby si s ním išiel jednu míľu, choď s ním dve“ (Mt 5, 41).

Pri čítaní časopisu vstúpíte na cesty, ktoré nepoznáte. Nech Vám pomôžu pri prekonávaní hraníc.

Ján Piatak, misionár

Horský internát

Predstavte si, že by boli Tatry obývané aj vo vyšších polohách. Pred Téryho, či Zbojníckou chatou by ste stretli deti pásť ovce. Pri chate Plesnivec by v strmom svahu ľudia obrábali zem a sadili zemiaky. Raz za dva týždne by sa ľudia stretávali na Zamkovského chate a urobili by si trhy, kde by vymieňali či kupovali čo by kto doniesol. Za lekárske ošetrením by ste sa potrebovali dostať na Chatu na Popradskom plese. Počas týždňa by deti navštevovali školu na Brnčálke. Neďaleko nej, na bývalej Kežmarskej chate by bolo ubytovaných zhruba šesťdesiat detí. Domov by chodili iba na víkend. Počas týždňa by žili v internáte s tromi rehoľnými sestrami a jednou učiteľkou na dôchodku.

Nemožné? Pred pár dňami som bol navštíviť rehoľnú sestru Sáru, ktorá pracuje v Titagallo. Hoci sme obaja misionári v Bolívii, prales som na pár dní vymenil za hory a stretnutie vo mne vyvolalo predstavu, o ktorej som písal vyššie. Rád by som sa s Vami podelil o nový pohľad na misie, hoci o Titagallo písala už sestra Sára.

K nadmorskej výške 500 metrov, kde leží Concepción, som pridol najskôr 2000 metrov. V Cochabambe som spoznal dvanásť sestier z komunity Služobník Ducha Svätého, čo je ženská vetva rehole Verbistov. Z charitného skladu sme naložili plné auto potravín pre deti, spravili drobný nákup pre nás a vybrali sa do horského internátu cestou smerujúcou na La Paz.

Sestra Sára si doplnila po ceste lekárníčku, hlavne aby mohla pomôcť chlapcovi, ktorý si nedávno zarezal do nohy.

Po dvoch hodinách sme vo výške 4102 metrov v Sayari odbočili z asfaltovej cesty a pustili sa cestou vedúcou na štít do Titagallo. Zriedkavo sme stretávali „čuto“. Sú to miestne taxíky, bez poznávacích značiek, zväčša kradnuté z Čile. To boli posledné chvíle, keď som vydržal v krátkom rukáve.

V internáte nás čakala rehoľná sestra Mária, pochádzajúca z Indonézie. Spolu s učiteľkou Máriou, ktorá pracuje v internáte už dvadsať rokov, zvolávali deti na večeru. Deti sa pred večerou stíšili v modlitbe. Skupinka detí, ktoré mali v ten týždeň modlitebnú službu, sa prihovárali o požehnanie jedla. Nezabudli ani na slová vďaky, že majú čo jesť. Potom sa pustili s chuťou do teplej hustej polievky. Pre mňa to bol nezvyklý pohľad. Deti naobliekané vo svetoch, vestičkách. Dievčatá prehodené aguayo na hlave. Vonku mohlo byť okolo desať stupňov, čo ja zažívam dole v pralese len párkrát za rok, počas najväčšej zimy.

Ráno o šiestej už skupina chlapcov miesila cesto na

chlieb. Dvadsaťštyri kíľ múky, dvadsaťštyri vajec, soľ, cukor a droždie postupne zmiešavali a prilievali vodu z čajníka z minulého storočia. Nad nimi bol obraz Ježišovej poslednej večere, kde sa nám dal aj pod spôsobom chleba.

3

Každý deň ráno o siedmej som slúžil svätú omšu v ich kaplnke. Deti doprevádzali liturgiu čítaniami a spevmi v jazyku quechua. Obdivoval som, ako dvihli spev o dve oktávy vyššie a s obľubou opakovali strofy piesní. V kázňach som prechádzal postupne témami Božej lásky, hriechu, milosrdenstva, Ducha Svätého a spoločenstva Cirkvi. Všetky dni deti prednášali prosby Bohu spontánne. Po svätej omši sa pustili do upratovania izieb.

Každý deň majú deti službu aj v kuchyni. Čistia a krájajú zeleninu, alebo sa učia variť s kuchárkou. Po raňajkách si každý umyl svoj tanier a príbor a ponáhľal sa do školy. Budova školy je vzdialená neďaleko od internátu.

Školu navštevujú aj deti, ktoré dochádzajú denne z bližších domov na okolí. Učí ich dvanásť učiteľov. V čase mojej návštevy sa blížil koniec roka, a tak sa deti pripravovali na záverečné skúšky a prezentáciu svojej práce počas roka.

Rehoľné sestry a pani Mária sa zatiaľ pustili do tvarovania malých bochníkov. Nakoľko na okolí nie je žiaden obchod, spolu s deťmi si každý pondelok pripravujú štyristo žemlí, ktoré im postačia do piatku. Potom som si pozrel, ako deti bývajú. Dievčenská izba bola vzorne uprataná.

4 Bolo vidieť, že chlapci majú svoj štýl, v ktorom sa vyznajú. Napriek veľkosti komplexu, zišlo by sa vybudovať aspoň ďalšie dve izby, aby v jednej miestnosti nemuselo spať cez tridsať chlapcov na poschodových posteliach.

Deti poobede používajú miestnosti na vypracovanie domácich úloh. Rehoľné sestry tu majú aj jednu miestnosť, kde predávajú školské potreby. Nájde sa tu však aj olej, či konzervy, ktoré hľadajú miestny obyvatelia. Ľudia z okolia sa stretávajú raz za dva týždne v dedinke vzdalenej tri kilometre, kde si robia trhy. Každý donesie čo vypestoval, a potom si to vymieňajú, či kupujú. Počas dní som chcel čo najviac nazrieť do života ľudí a ich kultúry.

Ženy využívajú čas pri pasení oviec na prípravu nití. Skoro v každom dome tkajú aguayo. Na Slovensku to poznáme ako zajdy. Je to

ozdoba a pýcha každej ženy. Nosia v ňom úplne všetko. Od detí, cez potraviny až po bandasky s vodou či benzínom. Matilda, kuchárka z internátu, mi ukázala a podrobne vysvetlila celý postup tkania. Najťažšie sú vzory, ktoré sú zväčša na okrajoch. Vyžaduje sa veľa trpezlivosti a dobré oko na rávanie každej šnúrkou.

Pri prechádzaní horskými políčkami sme stretávali mužov, ktorí sami, alebo s párom volov orali zem. Myslím, že v tých končinách traktor ešte nevideli. Na jednej zavesenej strane kopca som sa dobre rozhlídal a ponachádzal zvyšky predošlého osídlenia. S radosťou som sa pustil do malého archeologického výskumu. Okrem viacerých črepov hrubšej i tenšej keramiky som našiel aj malý pracovný nástroj a železnú guľku, zrejme z čias dobývania územia španielmi.

Osobitnou kapitolou života v Titagallo je voda.

O problémoch s potrubím, ktoré prechádza kilometre po kopcoch, písala už sestra Sára. Myslím, že by sa tu dala natočiť rozprávka „Voda nad zlato“. Voda je tak cenným artiklom, že ľudia aj dvakrát do týždňa preseknú potrubie, aby mali vodu na zavlaženie svojich polí, hoci ich deti v internáte ostanú bez nej.

Dalo by sa písať veľa, ale chcem Vám napísať ešte aspoň o momentoch, ktoré boli pre mňa silné a oslovujúce. Prvý bol, keď pristupovali deti s dôverou k sviatosti zmierenia. Spovedať sa chceli všetci, dokonca aj deti, ktoré pred pár dňami prijali prvé sväté prijímanie.

Druhým momentom bolo to, ako deti rešpektujú rehoľné sestry a pani Máriu. Dozvedel som sa, že aj psychologička im pri návšteve uznala ich zaniatenosť a dobrý vzťah s deťmi. Deti ich brali naozaj, ako svoje mamy. Keď mala jedna z nich len na pár dní odísť, s plačom ich vyprevádzali a tú, ktorá prišla s veľkou radosťou vítali.

Tretím silným momentom, ktorý okrem iného svedčí aj o disciplíne, boli chvíle večer. V horách sa každú chvíľu menilo počasie. Viackrát pršalo, blýskalo sa a ostali sme bez elektriny. Pre deti to nebolo nič nové. Elektrinu tam totiž dotiahli po devätnástich rokoch existencie internátu, teda je tomu len rok.

Úžasné bolo vidieť, ako deti v tme prichádzajú do jedálne na večeru. Po pamäti kráčali okolo stolov, postavili sa do radu a zobrali si misku s polievkou. Potom si sadli a pokojne jedli.

V tme nikto nevykrikoval, nik nebúchal po stole pästami ani príborom. Deti si nesvietili mobilmi. Nikoho nebolo treba upozorňovať, vládla medzi nimi harmónia. Boli naozaj ako jedna rodina.

Posledný večer bol zároveň aj pre nich posledným dňom na internáte. Preto si pripravili spoločenský večer, na ktorom

predviedli tance chlapcov a dievčat z hôr. Ja som prispel hrou „domčeky“, ktorá je zameraná na upevnenie spoločenstva.

S deťmi sme sa rozlúčili svätou omšou, pri ktorej dostali verš z Božieho slova a poslanie byť apoštolmi, ktorí svedčia o živote s Bohom a tvoria spoločenstvá. Ja som sa potom vybral konečne späť do pralesa,

kde sa nemusím v noci prikrývať štyrmi dekami ako v horách.

Ďakujem sestre Säre, že som mohol byť pár dní v jej komunite, a prajem jej veľa síl do ďalšej služby.

KONIEC KAPITOLY

Rok 2018 sa schýľoval ku koncu a vo farnosti Maria Auxiliadora v Concepción sme ukončovali kurzy príprav ku sviatostiam pre všetky vekové kategórie. Rovnako sa nám podarilo dokončiť bývanie pre kaplána, kuchyňu a kaplnku svätých vierozvestov Cyrila a Metoda, určenú pre spoločnú modlitbu kňazov.

Ked' sa jedného dňa zastavil otec biskup Ant3nio vo farnosti,

prezrel si ukončené práce a opýtal sa ma: „Bude pre teba problém opustiť farnosť Maria Auxiliadora? Jeho slová boli pre mňa výzvou potvrdiť mu, že moja úloha sa vo farnosti skončila. Preto som mu odpovedal: „Ak ma potrebujete na inom mieste, samozrejme, že pôjdem.“

Koncoročná návšteva komunit v pralese bola teda spojená nielen s odovzdávaním darčiekov, ale aj s mojou rozlúčkou s veriacimi.

Hovoril som im o poslaní každého človeka. Mojm patr3nom je Ján Krstiteľ. Tak, ako jeho, podobne aj mojou úlohou je pripraviť cestu Pánovi a potom prenechať farské pole ďalším.

Po slávení Vianoc a Nového roka sme sa vybrali spolu s rehoľnými sestrami, kňazom Radkom a jeho kamarátom na návštevu kňazov na okolí. Pri každej návšteve som si znova pripomenul myšlienku, ktorú som spomínal v ostatnom čísle časopisu. Každý z nás máme misiu šitú na mieru. Keby Vám mal rozprávať každý z nich o misiách, určité črty by boli rovnaké, ale mnohé by boli jedinečné.

Dominikán otec Juan zo Samaipaty žil roky ako stály diakon, ale nakoľko videl, že služba kňaza je oveľa potrebnejšia, rozhodol sa prijať aj kňazské svätenie. Pri ukážke farnosti si veselo vykračoval v bielom habite a veriaci ho zďaleka zdravili. Oslovoval ich po mene a bolo vidieť, že sú v častom kontakte.

Duchovný otec Tomek v Aiquile nám na mape ukázal skoro sto komunít, ktoré

patria do jeho farnosti. Do viacerých sa dá dostať len pešo. Bolo zaujímavé sledovať jeho túžbu lepšie chápať ľudí a byť im neustále k dispozícii. Otca Martina v Bulo Bulo som sprevádzal pri návšteve komunity počas sviatku Troch kráľov.

V komunite Rio Blanco po svätej omši požehnal kriedu, vysvetlil význam nápisu 20 C+M+B 19, a potom si každý veriaci zbral kriedu domov, aby si ňou označili veraje dverí.

Silné svedectvo mi v Roboré rozpovedal diakon Erik, pochádzajúci z Peru. Vstúpil do formácie s túžbou byť misionárom. Na štúdiá ho poslali do Čile, neskôr do Bolívie, do Cochabamby. Počas svojej cesty ku kňazstvu mal viackrát štúdium prerušené pastoračným ročníkom. Po desiatich rokoch formácie mi s radosťou oznámil, že jeho kňazská vysviacka sa uskutoční v Roboré, ostatný deň našich kňazských duchovných cvičení. Počas nich sme hovorili o jedinečnej ceste každého človeka k svätosti praktizovaním blahoslavenstiev. Svätosť rastie každým dňom prostredníctvom drobných služieb druhým, vykonaných s láskou. Téma bola pokračovaním môjho zamýšľania sa počas návštevy kňazov. Každý z nich ma veľmi povzbudil svojím obetavým prístupom k veriacim. Po duchovných cvičeniach som sa odobral na nové pôsobisko.

Vedel som, že to bude nová misia, nové pole, na ktorom budem mať znova za úlohu splniť poslanie, ktoré mi Boh pripravil. Vnútorne ma to viedlo k Bohu cez Máriu. Túžil som ostať vo vnútornom tichu aj po skončení duchovných cvičení a byť pozorne započúvaný do Božieho hlasu rovnako ako Panna Mária, aby som na základe toho vedel dobre zareagovať a správne sa rozhodnúť.

EL PUENTE

V januári 2019 mi otec biskup António počas odpustovej svätej omše v El Puente odovzdal kľúče od nových farností. El Puente znamená most. V kázni monseñor spomenul, že v El Puente žijú ľudia z rozličných miest.

„Sú tu ľudia, ktorí prišli z Čikitánie, z Ánd, Guarayos i Brazílie. Mestečko El Puente nech sa stane ozajstným mostom, kde budú žiť ľudia vo vzájomnej harmónii a pokoji. Kostol je zasvätený Panne Márii, Kráľovnej Pokoja. Nech ona združuje všetkých a privádza ku svojmu Synovi, Kráľovi Pokoja.“

Po svätej omši sa konala procesia so všetkými autoritami. Bolo to podobné, ako v Čikitánii, ale nie rovnaké. Po skončení slávnosti prišli kabildos (cirkevná rada starších v obci), aby mi osobne zablahoželali k prevzatiu úradu farára. Na slávnostnom obede som spoznal farskú radu a dobrodinco, ktorí pomáhajú vo farnosti počas roka.

Potom sa rozbehol kolotoč. Náuky k príprave ku krstu a sobášu, spovedanie, na dva krát slávnosť prvého svätého prijímania, birmovanie, sobáše a krsty. Rýchlo som sa zorientoval aj v kancelárii, nakoľko stále niekto prichádzal s prosbou o krstný či sobášny list.

Začiatkom februára som spustil program formácie miništrantov a prípravy na prvé sväté prijímanie a birmovku. Viacerí čerstvo pobirmovaní založili skupinku mladých. Raz do týždňa chodievam navštevovať jednu zo zón farnosti, kde podľa priania a potreby máme rodinnú

katechézu, svätú omšu, alebo návštevu chorých a požehnanie domov.

El Puente je malé mestečko, kde každý každého pozná. Ak chcem kúpiť nejakú vec, nepovedia, kde sa obchod nachádza, ale napríklad, že „treba ísť za Edgarom“, a potom vysvetlia, ako sa tam dostanem. Pod pojmom obchod si predstavte skromné police, na ktorých je pár vecí. Často je ponúkaný tovar uložený aj na dekách na zemi. Prístrešok je z plachty. Ak som si potreboval na začiatok dať urobiť kópie kľúčov, musel som cestovať dve hodiny. Sortiment ponúkaného tovaru teda odráža dopyt a životný štandard miestnych ľudí.

Na štvorcovom námestí pri kostole sú pekné budovy. Nachádza sa tu banka,

motorke pred dom. Vraj aj robí a predáva údené klobásky, s čím sa v Bolívii stretávam len zriedkavo.

Milo ma prekvapilo i potešilo, keď mi

zdravotnícke zariadenie, obecný úrad, holičstvo, lekáreň a dom pre kabildos. Ulice mestečka tvoria murované domy. No už o sto metrov ďalej sú príbytky postavené z bambusov a blata a strechou z palmových listov. Nakoľko je v oblasti veľa paliem, väčšina ľudí pracuje na získavaní palmového oleja. Druhým najrozšírenejším zamestnaním je práca s dobytkom. Žije sa tu jednoducho a relatívne pokojne.

viacerí ľudia začali sami od seba rozprávať o Medžugorí a Kráľovnej Pokoja, hoci tam na púti ešte neboli. Pri jednej z návštev ma zaujalo rozprávanie muža, ktorý spravuje ranč, kde sa starajú s robotníkmi o viac, ako tisíc kráv. Hovoril, že začínať treba vo všetkom poriadne. Opýtal som sa ho, ako to myslí. Povedal: „My sme začali plátaním dier. Robili sme veci, aby to ako tak bolo. A po čase sme si uvedomili, že stále sa nám všetko sype, lebo veci nie sú poriadne urobené. Začali sme teda odznova. Hoci

s veľkým úsilím, ale veci sa hýbu dopredu a sú trvácne.“

Povedal som si, že jeho slová sú aktuálne aj pre mňa. Vidím veľa potrieb, cez pastoračné aktivity až po opravy budov. Bolo by ľahšie niečo na čas „zalepiť“, ale aj Písmo hovorí: „Nik neodtrhne na záplatu z nového odevu a neprišije ju na starý odev, lebo nový by si roztrhal a na starý sa nehodí záplata z nového“ (Lk 5, 36).

Podľa možností raz do týždňa navštevujem rodiny, spoznávam ich prácu i životné príbehy. Jairo sa sem presťahoval s manželkou z Brazílie od svetoznámych vodopádov Iguacú a vraví, že je to pre neho raj na zemi. Ľudia si u neho objednávajú mlieko a on im denne fľaše prinesie na

Môžete sa pomodliť, aby sme v El Puente mali silu robiť veci pre Pána vždy kvalitne, s láskou a vytrvalosťou. Tak nám Pán Boh pomáhaj!

YOTAÚ

Kňazov vo Vikariáte Ňuflo de Chávez je málo a každým rokom ich ubúda. Preto počas obradu prevzatia úlohy farára stál pri mne, počas svätej omše okrem reprezentanta farnosti El Puente aj jeden z farníkov Yotaú. Prosil otca biskupa, aby som sa ujal aj Yotaú.

Zodpovednosť som teda prijal za dve farnosti. Yotaú je vzdialené od El Puente 22 kilometrov. V Yotaú som bol predtým dvakrát v živote. Raz som bol pozrieť kórejského spolubrata Pavla Lee a druhý krát pred mojím nástupom, obhliadnuť kostol. Je jediný

v regióne, postavený talianskym architektom na európsky štýl. Na miestne pomery je obrovský. V minulosti tu pracovali františkáni. Po ich odchode začalo všetko chátrať. Farská budova úplne spadla, pričom zahynulo päť ľudí, ktorí z nej

vyberali stavebný materiál. Farnosť ostala desiatky rokov bez farára. Chodievali tam kňazi z okolitých farností.

Keď som tam prišiel s naloženým autom, z ktorého trčala posteľ, nočný stolík a polica, ľudia len nechápavo pozerali. Jeden muž sa priblížil a opýtal sa ma, či predávam nábytok. Odpovedal som s úsmevom: „Nie, ja tu budem bývať.“ Mal som predstavu, kde asi, ale najskôr som sa k tomu musel dopracovať. Kostol má dve sakristie. Rozhodol som sa, že v jednej si spravím bývanie s kuchynkou a farskou kanceláriou a druhú ponechám na pôvodný účel.

Ako prvé som vytiahol mačetu a presekal sa cez farskú záhradu ku vchodu do sakristie, aby som tam mohol vojsť autom a nosiť veci. Zároveň bolo potrebné odtiaľ vyniesť staré veci, vyhnať netopiere, holuby, všetko poumývať a pomaľovať.

Nakoľko som nepoznal miestne obchody, na pomoc mi prišiel Abrahám, ktorý hrá počas sv. omší na gitare a je nepísaným lídrom. Povedal, že je tam dobrý obchod, kde kúpil všetko, čo potreboval na stavbu

svojho domu. Potešil som sa, že rýchlo kúpime veci a budem môcť pracovať. Nestalo sa. Šli sme do ďalšieho obchodu. A to sme zháňali ešte len prostriedky na čistenie, špagát a redukcie na potrubie na vodu.

Začínal som premýšľať, ako dokázal postaviť svoj dom. Lak na drevo mali len v decových plechovkách. Bolo potrebné

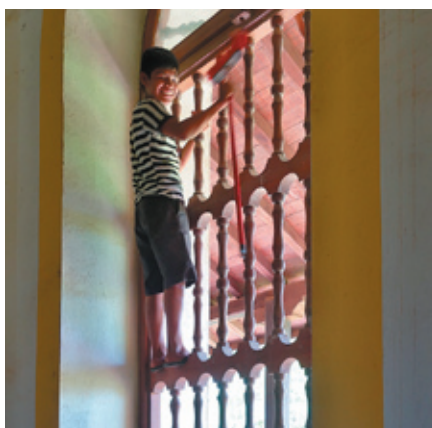

obeťnúť všetky tri „železiarstva“ aby som kúpil väčšie balenie, ktoré vychádzalo lacnejšie. Super, že mali bielu farbu na stenu. Chcel som dať časť aj v inej farbe, aby hneď nebolo vidieť prach a bola zmena. Samozrejme, že nemali. Tak si vpravím, kúpim malú vo fľaštičke a namiešam s bielou. Farby v malých plastových fľaštičkách mali asi dvadsať. Čítam nápis na prvej, gaštanová. Na druhej, gaštanová. Na tretej i všetkých ostatných, gaštanová. Hovorím predavačovi, či nemá inú. Ukazuje mi, že predsa má gaštanovú. Tak som si jednu vzal, čo navymýšľam. Samozrejme

som potreboval miešať viackrát a už sa mi nepodaril rovnaký odtieň, ale tak mám aspoň gaštanovú s kávovou a bielu.

Chcel som si čím skôr zapojiť varič a niečo si navariť, lebo ostatný obed na trhu bol dosť žartovný. Bol piatok, a ja som vedel, že nemám vôbec čas na varenie. Na trhu sa dá najesť

za lacný peniaz a preto som sa rozhodol, že si niečo teplé kúpim. Polievku už nemali, prišiel som neskoro. Na druhé bol kurací, bravčový rezeň, alebo rebro. Mal som chuť na rybu, vedia ju aj celkom dobre pripraviť s citrónom, ale nebola.

Tak som si objednal kurací rezeň. Keď mi doniesli tanier, tak som najskôr zalomil rukami, ako to zjem. Rezeň

na celý tanier. Bol to však očný klam. Keď som zakrojil nožom, zistil som, že rezeň má hrúbku tri milimetre a že medzi trojbalom je maximálne koža z kurčáta. Celý čas som sa smial, že som aj tak dostal piatkový obed.

Na prvú svätú omšu bolo potrebné vyhnať krdeľ holubov z kostola. Je síce zasvätený svätému Františkovi z Assisi, ale v kostole nemusia bývať holuby. Cesta na zvoncu je tiež pre milovníkov zvierat. V spodnej časti roj včiel, vyššie hniezdia holuby, pokračujú netopiere, ploštice, jašterice, pavúky, termity, viaceré hniezda tu majú osy a úplne hore znova holuby. Hneď som šiel zháňať stolárstvo a založiť sieťku na okná. Samozrejme, že bol problém

nejaké nájsť a ak konečne bolo, tak nemali drevo. Nakoniec sa ale podarilo a musím ich pochváliť aj celkom pekné, za relatívne krátky čas a nie za najdrahšie.

Kostol treba maľovať z vnútra i z vonka, meniť ozvučenie a iné veci, ale všetko postupne a poriadne. Najskôr sa chcem zamerať na ľudské duše. Pred prvou svätou omšou som zastavil auto pred kostolom a začal

pozývať do kostola ľudí sediacych v malom parku pred kostolom. Každého som pozdravil a dal mu do ruky nedeľné čítania. Deti a mladší celkom milo zareagovali. Starší na mňa začali hovoriť v jazyku guarayos a ja som nevedel, ako zareagovať.

Preto som hovoril ďalej po španielsky a očakával, že prepnú aj oni. Ale oni znova po svojom. Ba začali opakovať jedno spojenie slov viackrát. Pochopil som, že chcú aby som to zopakoval. Keď som to urobil, potriasli mi rukou a vošli do kostola. Situácia sa zopakovala viackrát.

Bol som spokojný, že vošli do kostola na omšu, ale nevedel som, čo som im povedal. Opýtal som sa mladších a povedali mi, že je to pozdrav, ktorým sa zdraví autorita. Oni ma pozdravili ako autoritu ale ja som mal odpovedať rovnako a uctiť si ich. Potom vošli do kostola.

A tak sa začala pastorácia v Yotau. Podobne ako v El

Puente, začal som navštevovať zóny mestečka, rodiny, viesť katechézy, navštevovať chorých a formovať miništrantov.

Pri modlitbách alebo pri oznamoch po svätej omši používam tlmočníka, ktorý hovorí v jazyku

Guarayos. Náročnejšie je to, keď mám svedeť sám starších ľudí, ktorí hovoria len v indiánskom jazyku. Postupne chcem ako v Čikitánii začať sláviť aj sväté omši v ich jazyku.

K Yotau patria aj komunity na okolí, do ktorých sa dá dostať do hodiny, čo je veľmi dobré. Ľudia žijú pri rieke, kde je podľa ich slov práca pre všetkých. Naozaj, na brehu či loďke nájdete počas celého dňa i v noci rybárov všetkých vekových kategórií. Rovnako aj ja sa snažím osloviť všetkých a ukázať im, že v Cirkvi máme miesto a uplatnenie.

Začínam hľadaním ochotných ľudí upratať Boží dom. Vymetáme pavučiny, dymom vyháname osy. Je to pekný čas, má to aj duchovnú symboliku. Treba vyniesť to, čo tam nepatrí, poumývať to, čo je vzácne a vyzdobiť to. Presne tak potrebujeme pracovať

na našich srdciach. Som presvedčený, že aj vonkajšou fyzickou prácou sa k tomu postupne približujeme. Prosím aj o modlitby za misiu medzi kmeňmi Guarayos v Yotau.

INDIÁNSKE MILOSRDENSTVO

Tretiu oblasť mojej novej misijnej činnosti tvoria komunity blízko k Územiю Nížin. Jedným slovom ich nazývajú „Breča“. Odteraz budú komunity patriť pod farnosť El Puente.

Veľmi som sa potešil, keď mi duchovný otec Luis prisľúbil, že mi ukáže základný okruh komunít v pralesi. Pracoval tam osem rokov, ale zo zdravotných dôvodov musel odísť. Odvtedy tam z času na čas chodievali kňazi z troch okolitých farností. Keď nás ľudia videli, zaradovali sa a hneď sa pýtali na sväté omše. V ten deň sme sa ponáhľali, aby som videl kde sa

v pralesi odbočuje do ktorých komunít. Základný okruh mal cez sto kilometrov a videl som deväť z devätnástich komunít.

O týždeň som sa vybral sám spoznať ďalšie. Cesty boli v dobrom stave, za hodinu sa dalo prejsť štyridsať kilometrov, čo je na prales výborné. Na okruhu sú viaceré komunity označené iba číslom. Napríklad

Nucleo 47, 48, 50, 53. Je to pôvodné značenie územia. Štát rozdelil prales na parcely a ľuďom, uchádzajúcim sa o pôdu, vyznačil na mape políčko a dovolil im obrobiť ho. Takto vstupovali ľudia do pralesa a zúrodňovali si pôdu.

Prvým obyvateľom sa ušlo päť hektárov pôdy na rodinu. Ďalším po menej. Skoro všetko obyvateľstvo tvoria ľudia z hôr, ktorí sú zvyknutí tvrdo pracovať na poliach. Na vysluhovanie svätých omší boli teda zvyknutí z čias otca Luisa buď skoro ráno, alebo večer po zotmení, keď sa vrátili z práce. Počas dňa sa dalo navštevovať chorých a mať katechézy s deťmi.

Aj ja som sa preto rozhodol začať ráno. Večer predtým som zavolať kontaktnej osobe, aby zvolal ľudí na svätú omšu. V Nucleo 53 ma na moje veľké prekvapenie čakalo okolo sto ľudí. Ostatnýkrát mali svätú omšu pred viac ako piatimi mesiacmi. Pred kostolom pokosili, kostol pekne upratali. Nebol problém nájsť ľudí ochotných čítať čítania a prosby.

Po svätej omši som ich poprosil, aby mi porozprávali o živote v komunite a zaviedli ma ku chorým. Komunita Nucleo

53 je najväčšia zo všetkých devätnástich. Žije v nej viac ako tristo rodín. Prevažnú časť tvoria katolíci. V komunite je škola, kde prichádzajú aj deti z okolitých dedín. Rozhodol som sa, že tam budem chodiť podľa

možnosti raz do týždňa a po svätej omši vždy do inej časti komunity.

Nasledovala návšteva chorých, pri ktorej ma sprevádzal asi tucet ľudí. Zavolali ma aj na cintorín. Vraj pred tromi dňami pochovali mladého muža, Pavla. Pred modlitbou som sa priblížil k pozostalým vyjadriť im úprimnú sústrasť. Vtedy som sa dozvedel, že Pavol sa so svojim najlepším kamarátom Adriánom vybral poobede na lov. Chceli zastreliť divú sviňu, ktorá im chodila na kukuričné pole. Kamaráti sa rozdelili a každý z nich stopoval sám.

Keď Adrián vystrelil a šiel sa pozrieť na úlovok, zhrozil sa, lebo zastrelil kamaráta. Pavol ešte chvíľu žil. Adrián šiel zavolať zdravotnícku pomoc, ktorá je v komunite, ale sanitka sa pre rozbahnené pole nemohla dostať na miesto. Preto ho naložili na motorku a odviezli. Pavlovi sa už nepodarilo pomôcť a skonal. Nakolko

ho pochovali bez obradov, modlili sme sa pri jeho hrobe spoločne. Potom sme navštívili ďalších chorých. V čase obeda sme ukončili návštevy.

Vtom mi ukázali na skupinku ľudí pod stromami. Bol tam Adrián so svojou rodinou a pozostalí z Pavlovej

rodiny. Rudolf, autorita v komunite mi vysvetlil, že obe strany idú podpísať zmluvu, a potom sa chce Adrián vyspovedať.

Asi najsilnejším momentom bolo, keď mi Pavlova rodina povedala, že oni všetci odpustili Adriánovi, a preto ani nepôjdu na políciu. Zatvorenie Adriána do väzenia by pre nich nič nevyriešilo. Preto sa Adrián zaviazal, že bude prispievať na výchovu Pavlovho syna do veku osemnásť rokov a navyše, peniaze za celú tohoročnú úrodu zo svojho poľa odovzdá poškodenej rodine.

Všetko sa odohralo v úplnom pokoji, bez negatívnych emócií. Adrián všetkých objal a so slzami v očiach sa im poďakoval za odpustenie.

Do neskorého večera som navštívil sedem ďalších komunít. Pri ceste domov som premýšľal nad indiánskym milosrdenstvom a spravodlivosťou.

BUĎ PRVÝ

Druhý február sa slávi aj ako sviatok zasväteného života. V Concepción v Bolívii bola v tento deň veľká slávnosť. Diakon Henry Macias Nuñez prijal kňazskú vysviacku. Z farnosti El Puente som zobral dvoch mladíkov, ktorí sa starajú o liturgiu a vyrazili sme na svätú omšu do katedrály.

Pri bočných oltároch boli na dlhých závesoch slová: „Hľa, prichádzam, aby som plnil tvoju

vôľu“.(Hebr 10, 9). Počas kázne ma oslovili slová otca biskupa Antónia, ktorý Henrymu prial, aby bol prvý. Skôr sme zvyknutí počúvať o tom, že prví budú poslední, alebo že treba ísť zlatou strednou cestou. No treba sa snažiť byť prvým. Samozrejme záleží na tom, v čom.

Otec biskup spomínal na kňaza v Poľsku, ktorý bol u nich v dedine dlhé roky. Keď sa k nemu niekto blížil, on prvý sňal klobúk z hlavy a pozdravil. Nedovolil, aby ho predbehli. To bol len

malý dôsledok jeho denného života v túžbe po prvenstve. Jednoducho z neho prirodzene vychádzalo, čím žil v skrytosti.

Ďalšou spomienkou bolo, ako ho ako chlapca zobral na jedno stretnutie. Popravde si už nepamätal, čo sa na tom stretnutí hovorilo, ale dodnes si živo pamätá, ako si sadli a kňaz ako prvý vytiahol z batoha chlieb, nakrájal klobásku a ponúkol ho. Človek si zapamätá prvenstvo v добрôte.

Preto aj Henrymu poprial, aby ráno ako prvý vošiel do kostola a pozdravil Pána v modlitbe. Aby prvý vošiel do spovednice a nečakal, či ho niekto požiadá o spoveď alebo nie. Aby bol prvý v službe ľuďom v kancelárii, či vonku.

My sme boli medzi prvými, ktorí po svätej omši odišli, nakoľko sme sa ponáhľali upratať kostol a pripraviť všetko na večernú svätú omšu. Rozhodol som sa pre slávnostný vstup a sprievod so sviečkami. Vraj to nepoznali, a tak som si vrazil, že cez jednoduché symboly svetla a tmy môžeme zatiahnuť na hĺbinu.

V kázni som vysvetľoval pôvod zasvätenia prvorodených, ktorý vychádzal z ochrany pred smrťou počas desiatej Egyptskej rany. Pre rodiča je dieťa to najcennejšie, čo má. Vie sa preň zrieknuť, či získať čokoľvek. V Bolívii je bežné, že majú rodičia veľa detí.

No chcel som zatiahnuť na hĺbinu a opýtal sa ich: „Vedeli by ste obetovať svoje dieťa Bohu? Vedeli by ste sa ho zrieknuť? Prijali by ste to, že ho, alebo ju Boh volá k zasvätenému životu? Súhlasili by ste?“ Po položení

mi hovorili o tom, ako túžia po svätej omši a koľko mesiacov nemali možnosť byť na svätej omši. Prosili ma, aby k nim prišli aj rehoľné sestry a povedali im nejakú katechézu. Ja mám na starosti dve farnosti, ale táto prosba nie je kladená len na mňa. Preto sa obraciam na Vás, drahí rodičia. Budte prví, ktorí dajú svoje deti Bohu. Dovoľte Bohu, aby ich povolal do služby kňaza či rehoľnej sestry. To čo dáme Bohu nám nebude chýbať. Lebo on to požehná a rozmnoží, takže z toho bude mať oveľa viac ľudí úžitok.“

Či niektoré semeno slova padne do pôdy, vyrastie a dozreje, neviem. No potreboval som im to povedať. Stále sa mi vracal na myseľ sedemdesiattri ročný indián, ktorý napoly v hneve, napoly so slzami bezradnosti v očiach, mi trasľavým hlasom povedal: „Nechali ste nás tu samých. Opustili ste nás. Nebolo kňaza, niet rehoľníčok.“

otázok som sa odmlčal a pozrel na rodičov.

Neskôr som im zo srdca povedal: „Včera som bol od rána do večera v komunitách hlboko v pralese. Kde som prišiel, ľudia

To, že im to nebude chýbať, som povedal po viacerých skúsenostiach, že rodičia zo zasväteného života stiahli naspäť domov svoje deti s odôvodnením, že „doma treba robiť“, nebude predsa otec na poli robiť i variť.

Všetci sme zodpovední za duchovný život, nielen Bohu zasvätení. Existuje samozrejme aj možnosť duchovného sprevádzania formou laických lídrov v komunitách, ako sme to robili v Čikítánii, ale na to musí tiež pretiecť veľa vody, kým sa to uskutoční.

Vy, ktorí čítate tieto riadky, prosím Vás, budte prví, ktorí sa pomodlia za to, aby hlad a smäd po Božom slove a Eucharistii bol v Bolívii utíšený novými povolaniami.

17

KOLOBEH POMOCI

**Drahí dobrodinci, teším sa, že sa k Vám dostali náramky priateľstva z Bolívie.
Vo viacerých obciach ste zareagovali ešte väčšou štedrosťou.**

V Bystranoch, Hincovciach a Olcnave ste urobili zbierku, predtým ste poslali aj zbierku z koledovania. V Oravskej

Polhore sa okrem stálych prispievateľov pridali aj pútnici, ktorí boli v Šaštíne a modlitbové skupiny. Výťažok z Oravy prišiel aj z predaja výrobkov na vianočných trhoch. Vo Veľkej Lomnici ste usporiadali misijný

jarmok. Farníci z Hrboltovej poslali spoločný príspevok. Svoju pomoc poslali rehoľné sestry z komunity v Košiciach a učители spod Tatier.

Medzi stálych prispievateľov patrí aj himalájsky horolezec

z Popradu, či misionár zo Spiša v Kazachstane. Svoj podiel tu majú aj tí, ktorí nechcú byť nijakým spôsobom menovaní.

18

Za to všetko sme Vám úprimne vďační. Naozaj, láska je vynaliezavá. Myslíme na Vás v modlitbách. Veľakrát za Vás slúžim svätú omšu. Takto sme spojení v neustálom kolobehu hmotnej i duchovnej pomoci.

Koncom roka som posielal do farností poďakovanie s konkrétnou sumou, ktorú

ste nám poslali v roku 2018. V nasledujúcom prehľade obcí je uvedená suma, ktorú ste nám poslali od ostatného vyúčtovania uvedeného v časopise.

Príjmy 28.7.2018 - 20.2.2019

Beňadovo	100,- €
Bratislava	100,- €
Brezovica	100,- €
Bušovce	30,- €
Bystrany	615,- €
Dolný Kubín	220,- €
Hincovce	800,- €
Hrboltová	150,- €
Kežmarok	100,- €
Košice	100,- €
Letanovce	20,- €
Matejovce pri Poprade	160,- €
Námestovo	300,- €
Olcava	2245,- €

Oravská Polhora	3601,- €
Poprad	175,- €
Spišská Belá	80,- €
Spišská Nová Ves	540,- €
Stará Lesná	150,- €
Vasíľov	50,- €
Veľká Lomnica	1752,- €
Ostatní	120,- €

Spolu príjmy: 11508,- €
Výdaje: 9210,- €

Uvedené peniaze boli použité vo farnosti Maria Auxiliadora v Concepción do konca roka 2018 na:

Drevený vyrezávaný kríž pre komunitu Rio Blanco, pec pre komunitné centrum; Opravu auta, nákup pohonných prostriedkov, olejov, filtrov, lepenie defektov, technickej

potrieb; Nákup železa, zvárania a výrobu brán do farnosti; Nákup cementu, piesku, strešnej krytiny a vyplatenie murárov a elektrikárov; Nákup stromov, a okrasných drevín; Odmeny vo forme kníh a tričiek pre katechéto a miništrantov.

Od januára 2019 vo farnosti Kráľovná Pokoja v El Puente, Svätý František v Yotaú, a komunitách v oblasti Breča na: Opravu auta, lepenie defektov, výmenu filtrov, olejov, nákup pohonných hmôt; Nákup potrubia, farieb na

kontroly auta; Poplatok na katastri za meranie a registrovanie pozemku farnosti; Knihy pre lídrov komunit o ochrane amazónskeho pralesa; kurzu pre snúbencov a katechizmov; Pomoc pre chudobné rodiny na nákup liekov a potravín; Príspevok na formačný misijný

kurz pre mladých z farnosti; Zariadenia kaplnky svätého Cyrila a Metoda; Občerstvenia pre pracujúcich; Nákup batérie do reproduktora, ktorý sa používa na omše v komunitách, kde nie je elektrina; Obrazy do miestností pastoračného centra, Kníh pre katechéto a kancelárskych

maľovanie sakristie kostola, laku na drevo; Čistiacich prostriedkov, metiel, Výrobu kľúčov, a výmenu zámkov; Nákup základného náradia pre všestrannú prácu vo farnosti; Knihy pre prvoprijímajúce deti, birmovancov a katechéto; Ružence, obrázky na darovanie do komunit a rodín; Nákup nábytku pre bývanie v Yotaú; a mnohé iné.

Tvorivé dielne

Hra na domčeky

FOTOGALÉRIA

Päť sobášov

Staviame „Palo encebado“

Vianočný program

Spoločenstvo mladých z El puente

Požehnanie lekárov

Pečieme chlieb

Milí priatelia! Ak by ste vnímali, že chcete podporiť misijnú činnosť, pastoraáciu alebo chudobných vo farnostiach El puente a Yotaú, môžete tak urobiť prostredníctvom bankového účtu: IBAN SK0809000000000522512863.